

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਮਿਸ਼ਨ ਸੀਰੀਜ਼

269

ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ

ਗਿ: ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਰਾਮ ਪੁਰਾ'
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ?
ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਟ੍ਰੈਕਟ
ਆਪ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਓ ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਮਿਸ਼ਨ ਪਟਿਆਲਾ

ਡਾਕਘਰ ਸਨੌਰ ਪਟਿਆਲਾ, 147001

ਪੰਜਾਬ (ਇੰਡੀਆ)

ਗਿਆਨੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰਾ ਦਾ 'ਰਾਗਮਾਲਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ' ਦੇ ਸ਼ਿਰਨਾਵੇਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਦਸਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭਾਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਗਮਾਲਾ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵਾਦਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਰਹਿਕੇ ਕੇਵਲ ਸਚਾਈ ਜਾਨਣ ਦੀ ਇਛਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਰਾਮਪੁਰਾ' ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਲੇਖ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਅਜੇਹੇ ਨੁਕਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸੰਨ 1932 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇ 'ਸਿਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ' ਦੇ ਸਥਦਾਂ ਕਿ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਮੁਦਾਵਨੀ ਪੜ ਕੇ ਪਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ' ਦਾ ਭੀ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ 'ਸਿਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ' ਅੰਦਰ 1932 ਵਿਚ ਇਹ ਸਥਦ ਦਰਜ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ 'ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਰੀਪੋਰਟ' ਕਰਨ ਹਿਤ 27-5-45 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸਥ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤਨ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਪਈ ? ਇਸ ਸਥ ਕਮੇਟੀ ਬਣੀ ਨੂੰ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਚਾਰੇ ਮੌਕਾਵਾਂ ਹੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਵਲੋਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਰੀਪੋਰਟ 'ਜੇ ਕੋਈ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ' ਦੀ ਹੁਣ ਤਕ ਕੋਈ ਉਘ ਸੁਘ ਨਾ ਨਿਕਲਨੀ ਵੀ ਭੇਦ ਭਰੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਗਿ: ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਦਸਤਾ ਹੈ ਕਿ (i) ਇਹ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਆਲਮ ਕਵੀ ਦੇ ਕਿੱਥੇ 'ਮਾਧਵ ਨਲ ਨਾਮ ਕੰਦਲਾ' ਵਿਚ ਸੰਮਤ 1640 (ਸੰਨ 1583) ਵਿਚ ਛਪੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ (ii) ਇਸ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਰਾਗ ਰਾਗਣੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਆਏ ਰਾਗਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਵੀ ਸੁਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ।

ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਕੁਝ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਖ ਗਰੰਥਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਥਕ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵੀ ਰਾਗਮਾਲਾ ਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ

ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਰਾਗਮਾਲਾ ਦੇ ਨ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ
ਦਾ ਭੀ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਨੁਕਤੇ ਦੀਰਘ ਵਿਚਾਰ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਮਕਾਈ
ਜਾਣਾ ਵੀ ਪੰਥਕ ਹਿਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਨ ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੇ ਦੁਕੱਲੇ ਸਜਣ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ
ਓਹ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਅਥਾਰਟੀ ਭੀ ਕਿਉਂ ਨ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਦਾ
ਅਧਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਪੰਥਕ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ
ਧਾਰਮਕ ਪੰਥਕ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿਖ
ਮੁਖੀ ਬਾਡੀ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਹੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ
ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਕ ਪੰਥਕ ਜਮਾਤਾਂ, ਯਥਾ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ
ਦੀਵਾਨ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਪੰਜਾਂ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਦਿਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ
ਨਾਲ ਇਸ ਪਰਥਾਏ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕਰਨ ਉਪ੍ਰੰਤ ਆਖਰੀ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਦੇਣਾ
ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਸਿਖ
ਧਾਰਮਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਸਲੇ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ।

ਸਕੱਤਰ

ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ

(ਸ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਰਾਮਪੁਰਾ' ਚੇਡੀਗੜ)

ਕਈ ਇਕ ਸਿਖ ਸੱਜਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਅਖੰਡ ਜਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠ ਦੇ ਅਵਸਰ ਤੇ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਈ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਉਣ ਸਮੇਂ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਈ ਸਿੱਖ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦਾ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਉਤਪਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗਰੰਥ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਤਕਰਾ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਖੋਜ ਪੜਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਆਸੋ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖ ਕੇ ਮੈਂ ਪੰਥ ਦੇ ਪੰਜਾਂ ਤਖਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਕਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਤਖਤ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਉਣ ਸਮੇਂ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

2. ਬਾਕੀ ਦੇ ਚੌਹਾਂ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਖਤਾਂ ਤੇ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਧਰਮ ਪਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਮਿਤੀ 12-2-75 ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਤਾਂ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਪੜ੍ਹਣੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਨੀ ਜਾਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।'

3. ਮਿਤੀ 20-3-76 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 27-5-1945 ਨੂੰ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਜਨਾ ਦੀ ਇਕ ਸਥ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਜਾ ਕੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ, ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ, ਭਾਈ ਬੰਨੋ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਢਾਕੇ ਵਾਲੀ

ਬੀੜ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਬੀੜਾਂ ਦੇ ਵੀ ਉਹ
ਦਰਸਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਸਲੇ
ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ :—

- (1) ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਬਦਾਰ ਮੌਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ।
- (2) ਪ੍ਰੋ: ਜੇਥ ਸਿੰਘ ਜੀ ।
- (3) ਪ੍ਰੋ: ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ; ਜੀ ਅਤੇ
- (4) ਪ੍ਰੋ: ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ।

4. ਮੈਂ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ
ਦੇ ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹਾਸੇ-ਹੀਣੀ ਜਿਹੀ
ਲਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਤਾਂ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦਾ ਪਾਠ ਨਹੀਂ
ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਬਾਕੀ ਚੇਹਾਂ
ਤਖਤਾਂ ਤੇ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ
ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਕਿ “ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਨਾਂ ਪੜ੍ਹਨ
ਬਾਰੇ ਸਥਾਨਕ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ” ਵੀ ਹਾਸੇ
ਹੀਣਾ ਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਅੱਟਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੱਤੀ
ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ “ਸਿੱਖੀ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ” ਨਾਮੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ
ਸਾਫ ਸਾਫ ਲਿਖ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਗਮਾਲਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਮਰਯਾਦਾ ਪ੍ਰਚਲੱਤ ਹੋ ਸਕੇ ।

5. ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰਾਗਮਾਲਾ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ
ਬਾਰੇ ਖੇਤ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਹੜੀ ਸਬ ਕਮੇਟੀ 27.5.45
ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਕੀ ਉਸ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ
ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ? ਜੇ ਉਸ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ
ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ
ਨੇ ਉਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ? ਜੇ ਉਸ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਨੇ
ਅਜੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ
ਰਿਪੋਰਟ ਛੇਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਚਿਤਾਵਨੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਉਸ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ
ਨੂੰ ਬਣਿਆਂ 32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਪ ਨੇ

ਉਸ ਸੜ-ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਉਖ ਸੁਝ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ? ਇਹ ਸ਼ਲਾਘਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ :—

(1) ਕੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ) ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦਾ ਫਾਠ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਜੇ ਐਸਾ ਮਤਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਮਤੇ ਦੀ ਨਕਲ ਮੇਰੀ ਜਾਨਕਾਰੀ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਛੇਤੀ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ।

(2) ਕੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਦਿ ਬੀੜ (ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਥ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਈ ਸੀ) ਅਤੇ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਬੀੜ (ਜਿਹੜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਲਿਖਵਾਈ ਸੀ) ਵਿਚ ਵੀ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦਰਜ ਹੈ? ਉਹ ਬੀੜਾਂ ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਹਨ?

(3) ਆਪ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਕਿਸ ਨੇ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ ਸੀ?

6. ਉਸ ਦੇ ਉਤੱਤ ਵਿਚ ਜੁਲਾਈ 1977 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸੌ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਾ ਪੜ੍ਹੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਟੋਹੜਾ ਨੂੰ ਕਈ ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿਓ।

7. ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਆਲਮ ਨਾਮੀ ਮਸਲਮਾਨ ਸੂਫੀ ਕਵੀ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਦੇ “ਮਾਧਵ ਨਾਲ ਕਾਮ ਕੰਦਲਾ” “ਨਾਮੀ ਕਿੰਸੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ” ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਆਈ ਕਿ

ਜੇ ਉਹ ਕਿੱਸਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਇਕ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂਨੂੰ ਆਲਿਮ ਕਵੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ “ਮਾਧਵ ਨਲ ਕਾਮ ਕੰਦਲਾ” ਨਾਮੀ ਕਿੱਸਾ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਿੱਸਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਜ਼ਮੂਨ ਮਾਮੂਲੀ ਪਾਠ ਭੇਦ ਨਾਲ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਹੱਥ ਲਿਖਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੂ ਬਹੂ ਉਸ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਸੱਜਣ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਲਿਮ ਕਵੀ ਨੇ ਉਹ ਕਿੱਸਾ ਸੰਨ 991 ਹਿਜਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਮਤ 1640 ਬਿ: ਵਿਚ ਅਰਥਾਤ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੋਂ 21 ਸਾਂਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ।

8. ਉਹ ਕਿੱਸਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਰਾਗਮਾਲਾ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਸਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜਬਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਛਪਵਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੰਬੀਰ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂਨੂੰ ਛੇਤੀ ਟਾਈਮ ਦਿਉ। ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਸ ਨੂੰ 18.3.78 ਨੂੰ S.G.P.C. Amritsar ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਸੰਦਾਂ ਡੇਜ਼ਿਆ ਸੀ। ਦਾਸ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ 18.3.78 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10-30 ਵਜੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਉਥੇ ਨਾ ਪੁੱਜੇ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਜਬਦਾਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੋਗ ਜਬਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁੰਗੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਭੈਣ ਜੀ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ) ਦੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹੇ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਝੀ

ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਚੂਕਿ ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਧਾਰਮਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਛੇਤੀ ਇਕ ਅਟੱਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਆਗੂ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹੇ ਨਾ ਪਾਉਣ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੋ ਦੱਸੋ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਹੁੰਰ ਕਿਸ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜਨ?

9. ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਇਕ ਸੱਜਣਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੱਥ ਲਿਖਿਤ ਬੀੜਾਂ ਦੇ ਵੀਂ ਦਵਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਧੂਰੀਆਂ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ? ਇਹ ਤਾਂ ਝੜੀ ਅਸਚਰਜ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੇਰਾਨ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ S.G.P.C. ਵੱਲੋਂ ਛੱਪਵਾਈ "ਸਿਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ" ਦੀ 1938 ਦੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਮੁਦਾਵਨੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।" ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ verification ਲਈ ਮੈਂ 30-4-84 ਨੂੰ S.G.P.C. Amritsar ਦੀ "ਸਿਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀ" ਵਿਚ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ "ਸਿਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ" ਦੀ 1938 ਦੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਦੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਮੁਦਾਵਨੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।"

10. ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦਾ ਪਾਠ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ, ਵਿਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਤੇ ਉਥੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹੀ ਮਰਯਾਦਾ, ਬਾਕੀ ਦੇ ਚੋਹਾਂ ਤਖਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ (ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੌਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ) ਵਿਖੇ ਵੀ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ

ਹੈ। ਇਸ ਗੋੜੀਰ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿੰਨਾਂ ਕੁ ਚਿਰ ਲਮਕਾਈ ਰੱਖਾ ਗੇ? ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਕਢੋਂ ਕਰੇਗਾ? ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚੇ, ਵੱਖੋਂ ਵੱਖੋਂ ਮਰਯਾਦਾਂ ਵੇਖ ਕੇ, ਹੋਰ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਕੇ ਉਤਪਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

11. ਦਰਅਸਲ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦੱਸੇ 31 ਰਾਗਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਜੋ 6 ਰਾਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਨੇ ਜਾਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਾਲ ਕੋਸ, ਦੀਪਕ ਅਤੇ ਮੇਘ ਰਾਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਪਰ ਰਾਗਮਾਲਾ ਵਿਚ ਮੁਖ ਪਦਵੀ ਭੇਰਵ ਰਾਗ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਛਰਕ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗਊੜੀ, ਗੁਜਰੀ, ਧਨਾਸਰੀ, ਸੋਰਠਿ ਆਦਿ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਰਾਗ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਗਾਣੀਆਂ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਗੁਰੂ ਆਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

12. ਤਾਂ ਫਿਰ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਈ?

ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਨਜਾਣ ਸਿੱਖ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕੰਠ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਵਾਧੂ ਕਾਗਜ਼ ਉਸ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੰਕ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਗਮਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੱਥ ਲਿਖਿਤ ਬੀਜ਼ ਦੇ ਵਾਧੂ ਪੱਤਰੇ ਤੇ ਲਿਖ ਲਈ। ਇਹ ਗਲਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਹੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਾਧੂ ਗੱਲਾਂ, ਤਪ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਆਦਿ ਵੀ ਮਿਲ ਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਅਨਭੇਲ ਹੋਈ ਗਲਤੀ ਨੂੰ, ਗਲਤੀ ਨਾਲ, ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਵੀ ਸਿਆਹੀ ਦੀ

ਵਿਧੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋਰ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜਾਂ ਵਿਭ ਨਕਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਹ ਭੁਲ ਇਕ ਸਦੀ ਨਹੀਂ, ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜੰਗਾਂ-ਜੁੱਧਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪੰਥਕ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਮਾਨੇ ਦਾ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਧ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਥਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

13. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਤਾ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਗਮਾਲਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਲਿਮ ਕਵੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :—

“ਲਿਖੇ ਸਮਸਤ ਸਵੱਈਏ ਸੋਚੂ ਸ੍ਰੀ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਮਾਹੀ
ਅੰਤ ਸਰਬ ਕੇ ਲਿਖ ਮੁਦਾਵਣੀ ਮੁਦੱਰਤ
ਮੁਹਰ ਲਗੀ ਜਿਨ ਵਾਹੀ
ਭੋਗ ਸਗਲ ਥਾਣੀ ਕੇ ਪਾਯੇ ਮਹਿਮਾ ਜਿਸ ਕੀ ਕਹੀ ਨਾ ਜਾਇ
ਭਉਜਲ ਭੈਰੋ ਜਹਾਜ ਅਤ ਬਡ ਪ੍ਰਭ ਕਿਸਾ ਤੇ ਥਾਰ ਪ੍ਰਾਇ।”
“ਰਾਗਮਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਿੜ੍ਹ ਨਹਿ,
ਹੈ ਮੁਦਾਵਣੀ ਲਗਿ ਗੁਰ ਬੈਨ ॥
ਇਸ ਮਹਿ ਨਹਿ ਸੰਸੇ ਕਛੂ ਕਰੀਅਹਿ,
ਜੇ ਸੰਸੇ ਅਵਿਲੋਕਹ ਨੈਨ ॥
ਮਾਧਵ ਨਲ ਆਲਮ ਕਵਿ ਕੀਠਸਿ,
ਤਿਸ ਮਹਿ ਨਿਰਤਕਾਰੀ ਕਹਿ ਭੈਨ ॥
ਰਾਗ ਰਾਗਨੀ ਨਾਮ ਗਿਨੇ ਤਹਿ,
ਯਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕਿੜ੍ਹ ਹੈ ਨ ॥
ਇਹ ਸੁਧ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ਇਹ ਗੁਰਨੇ,
ਕਿਧੋ ਸਿਖ ਕਾਹੂ ਲਿਖ ਦੀਨ ॥
ਰਾਗ ਨਾਮੁ ਸਭ ਜਾਨੈ ਰਾਗੀ,
ਯਾ ਕਾਰਨ ਲਿਖ ਦਈ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥”
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਬਿਨ,

ਸੰਤਨ ਮਹਿਮਾ ਬਿਨ ਨਹਿ ਕੀਨ ॥
 ਭਰਯੋ ਮਹੱਦ ਫਲ ਪਠਬੇ, ਸੁਨਬੇ,
 ਲਿਖਬੇ, ਗੁਨਬੇ ਚਹੇ ਸਿ ਲੀਨ ॥

ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ
 ਲਿਖਿਆ ਹੈ :—

ਸਮਤ ਉਨੀਂ ਸੋ ਛੇ ਮਾਹਿ ਬਿਕੁਮ ਪਾਵਨ, ਕਤਕ, ਆਹਿ,
 ਸੰਤ ਕਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੇ ਡੇਰੇ, ਪੰਥ ਇਕੱਠਾ ਭਇਉ ਵਧੇਰੇ ।
 ਇਸ ਪਰ ਭਇਉ ਵਿਚਾਰ ਅਪਾਰਾ,
 ਦੀਪ ਮਾਲ ਪਰ ਨਿਰਣੇ ਵਾਰਾ,
 ਭਇਉ ਨਿਬੇਰ ਵਿਚਾਰਿਉ ਯਾ ਹੈ,
 ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾ ਹੈ ।

ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ : 'ਗੁਰਮਤਨਿਰਣਯ ਸਾਗਰ' ਅਤੇ 'ਗੁਰੂ
 ਗਿਰਾਰਬ ਕੋਸ਼' ਵਿਚ ਭਾਈ ਸੰਤੇਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਖਿਆਲ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ
 ਹੈ । ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿਆਨੀ ਸੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ "ਰਾਗ-
 ਮਾਲਾ ਦਰਪਣ" ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਮੌਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ "ਹਸ਼ਰ ਰਾਗਮਾਲਾ" ਵਿਚ
 ਰਾਗਮਾਲਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਗਿਆਨੀ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਡਾਕਟਰ
 ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਕਾਨੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ, ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ,
 ਨਾਰੰਗਵਾਲ, ਪੰਡਿਤ ਹਜਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੰਡਿਤ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੰਡਿਤ
 ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾਖਾ, ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਵੈਦ, ਗਿਆਨੀ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਟੀਕਾਕਾਰ, ਡਾ: ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬੂ
 ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਰਾਗਮਾਲਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਭਾਈ
 ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਰਾਗਮਾਲਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਾਬੂ ਤੇਜਾ
 ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਇਕ ਦੋ ਨਿਕਮੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਮੱਤ-ਭੇਦ ਹੋ ਜਾਣ
 ਕਰਕੇ ਰਾਗਮਾਲਾ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ । ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪੰਥ ਦੇ ਕਈ ਉਘੇ
 ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਡੂੰਘੀ ਥੋੜੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਰਾਗਮਾਲਾ ਬਾਰੇ ਅਸਲੀਅਤ ਦੱਸ

ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪੜੀ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਜਾਂਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਰਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਦੀ ਆਗੂ ਜਮਾਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ
ਦੇਰੀ ਦੇ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ
ਮਰਯਾਦਾ ਨਾਮੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਇਹ ਛਪਵਾ ਦੇਣ ਕਿ ਰਾਗਮਾਲਾ
ਗੁੱਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ
ਅੱਗੋਂ ਤੋਂ ਰਾਗਮਾਲਾ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਛਪਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ।

—0—